

Kuusamon kaupunki
Yhdyskuntatekniikan lautakunta
PL 9
93601 Kuusamo
yhdyskuntatekniikka@kuusamo.fi

MUISTUTUS

28.8.2015

Dnro 759/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen muistutus koskien Kuusamon kaupungin strategista yleiskaavaa ja Ruka-Kuusamon matkailualueen osayleiskaavaa

Viite: Kuusamon kaupungin internetsivut, <http://www.kuusamo.fi/Resource.phx/sivut/sivut-kuusamo/ilmoitustaulu/kaavoitus/kaavoitus.htx>, katsottu 19.8.2015

KUUSAMON STRATEGINEN YLEISKAVALUONNOS JA RUKA-KUUSAMON OSAYLEISKAVAEHDOTUS

Kuusamossa on käynnissä kaksi merkittävää alueellista suunnitteluprosessia: kaupungin strateginen yleiskaava, joka on kaavaluonnosvaiheessa ja Ruka-Kuusamon alueen osayleiskaava, joka puolestaan on kaavaehdotusvaiheessa. Taustalla näissä on Kuusamon kaupungin selkeä tarve yhteensovittaa alueellaan olevaa elinkeinotoimintaa sekä muita alueiden käyttöön liittyviä päällekkäisiä ja osin ristiriitaisia intressejä. Tavoitteena on kaavoilla ohjata paikallisten elinkeinojen kehittämistä kestävästi, toimintaedellytysten jatkuvuus turvaten.

Ongelmilta ei Kuusamossa ole välttytty eri toimijoiden kesken. Ristiriitoja viime vuosina on erityisesti ollut matkailun ja kaivostoiminnan yhteensovittamiseen liittyen. Ristiriitoja on ollut myös poronhoidon ja muiden toimijoiden välillä. Aiemmin Kuusamon alueen kaavoissa poronhoidon historiallista ja nykyistä merkitystä, saati alueidenkäytöllisiä oikeuksia ei juuri ole huomioitu. Muun muassa näitä epäkohtia on nyt pyritty kyseessä olevissa kaavoissa käsittelemään ja ratkaisemaan. Kaavoituksen pääasiallisena tavoitteena on ristiriitojen yhteensovittaminen ja alueiden käytöllisen ohjauksen selkeyttäminen. On tärkeää varmistaa, että näihin tavoitteisiin päästään päällekkäisistä, eriaikaisista kaavoitusprosesseista huolimatta.

Poronhoidon huomioiminen kaavassa

Kaavoittajalla alueiden käytön suunnittelun pääasiallisena toteuttajana on paljon vastuuta. Kyse on erilaisten maankäytöllisten tavoitteiden ja tarpeiden yhteensovittamisesta. Onnistunut kaavoitustyö edellyttää suunnittelualueeseen liittyvien eri tavoitteiden ja tarpeiden selvittämistä; kaikkien osapuolten kuulemista. Poronhoitoalueella erilaisten toimintojen onnistunut yhteensovittaminen on elinkeinon toimintamahdollisuuksien kannalta äärimmäisen keskeinen asia. Uusia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä

voidaan antaa tukemaan, selventämään ja ilmentämään poronhoitoalueella olemassa olevia käytäntöjä ja pelisääntöjä. Ensisijainen ohjauskeino poronhoitoon liittyen on poronhoitolaki (PHL 848/1990), kaavamerkinnät ja -määräykset eivät mene erityislainsäädännön edelle, mutta ne tulkitsevat ja tukevat näitä ohjauskeinoja.

Kaavoituksen poronhoidolle aiheuttamien vaikutusten selvittäminen edellyttää aina asianosaisten paliskuntien osallistamista kaavoitusprosessiin.

Ruka-Kuusamon osayleiskaavassa on yleismääräys: ”5. PORONHOITO Kuusamo on kokonaisuudessaan poronhoitoaluetta. Poroilla on alueella vapaa laidunoikeus (PHL 3 §). Poromiehillä on oikeus liikkua alueelle poronhoitotehtävissä. Alueiden käytön suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset. Turvetuotantoa suunniteltaessa on oltava yhteydessä paliskuntiin, ja metsänuudistamisessa sekä matkailutoimintojen sijoittamisessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät kohteet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat.”

Strategisessa yleiskaavassa on puolestaan poronhoidon omat kaavamerkinnät (erotuspaikat ja paliskuntien väliset rajat) sekä samankaltainen yleismääräys: ”Tarkemmassa suunnittelussa tulee turvata porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset säilyttämällä laidunalueiden yhtenäisyys ja kulkureitit laidunalueiden välillä. Turvetuotantoa suunniteltaessa on oltava yhteydessä paliskuntiin. Metsän uudistamisessa ja matkailutoimintojen sekä reitistön sijoittamisessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät kohteet kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat.”

Molemmista kaavoissa on tunnistettu poronhoidon lakisääteisiä ja alueidenkäytöllisiä oikeuksia (VAT) varsin hyvin lisäämällä poronhoidon näkyvyyttä niin kaavamerkinnöissä kuin -määräyksissäkin. Kaavaselostuksissa kuvaillaan elinkeinoa ja sen alueellista merkitystä sekä avataan kaavamerkintöjen ja määräysten taustoja hyvin. Näihin kaavoihin liittyikin epäselvyyttä lähinnä kaivospiirimerkintöjen osalta.

Kaivospiirimerkinnät ja muu maankäyttö

Ruka-Kuusamon osayleiskaavassa voimassaolevat kaivospiirit on merkitty kvp-merkinnällä. Merkintä on informatiivinen, mitä siihen liittyvä merkintäkuvaus täsmentää: ”Merkintä ei mahdollista kaivostoimintaa eikä täytä kaivoslain (621/2011) 47 §:ssä mainittuja maankäytön suunnittelulle asetettuja vaatimuksia. Kaivoshankkeiden toteuttamisesta päätetään niihin liittyvissä lupamenettelyissä kuten ympäristönsuojelulaisissa ja kaivoslaisissa edellytetään.”

Ongelmaksi näissä kaavoissa voi kuitenkin muodostua marssijärjestys. Strateginen yleiskaava, jossa tavoitteena on ohjata täsmällisemmin kaivostoiminnan ja muun alueiden käytön yhteensovittamista, ei syrjäytä mahdollisesti aiemmin vahvistuvaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Ruka-Kuusamon osayleiskaava on ehdotusvaiheessa, vahvistuessaan siinä olevat kaivostoimintaan liittyvät kaavamerkinnät jäävät kaavaan. Strategisen yleiskaavan kaivostoiminnan ohjaus tulee yleismääräyksistä ja kaavamerkin-

töjen kuvauksista, näiden oikeudellinen asema kaavamerkintään nähden voidaan tulkita heikommaksi. Informatiivisuudesta huolimatta kvp-merkinnöillä voi siten olla ns. itseään toteuttava vaikutus, mistä edelleen voi aiheutua tarpeetonta sekaannusta alueiden käytön ohjaukseen ja suunnittelu- ja kehittämisprosessien hidastamista.

Kuusamon kaupungin selkeä tavoite strategisessa yleiskaavassa on juuri ollut löytää ratkaisut ja määrittää reunaehdot kaivostoiminnalle. Kaivoskiistat on nähty Kuusamon luonnonympäristöön sidoksissa olevan elinkeinotoiminnan kehittämisen ja luontomatkailuimagon kannalta haitallisina. Mikäli Kuusamo haluaa varmistaa strategisen yleiskaavoituksen tavoitteiden ja ohjauksen välittymisen tehokkaasti ja selkeästi tuleviin kaavoihin ja lupamenettelyihin, tulisi se vahvistaa ennen osayleiskaavaa. Kaivostoiminnan sijoittamisedellytykset tulisi ratkaista kokonaisuudessaan strategisessa yleiskaavassa; tämä asia voidaan todeta Ruka-Kuusamon osayleiskaavassa ja kaivospiirimerkinnät voi siten jättää kokonaan siitä pois.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao